

Зан Михайло Петрович

Репрезентація етнополітичних партій міноритарних груп України у форматі парламентських електоральних циклів 1998–2019 років

УДК 329.4–048.62(477):324–051«1998/2019»
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-4.21>

Зан Михайло Петрович
кандидат історичних наук, доцент,
докторант кафедри політології
і державного управління
Ужгородського національного
університету
вул. Університетська, 14,
Ужгород, Україна

У контексті декларування Україною європейського вектору суспільного розвитку проблематика етнополітичного менеджменту та ефективного представництва інтересів етнічних груп спонукає до теоретичного вивчення, а відтак до практичної імплементації ефективних механізмів інституційного дизайну публічного управління країн ЄС. Цей аспект зумовлює актуальність вивчення проблематики політичної репрезентації етнічних меншин у форматі етнополітичних партій як суб'єктів парламентських електоральних кампаній.

Метою студії є висвітлення участі етнополітичних партій міноритарних груп України у парламентських електоральних циклах 1998–2019 років. Автор використовує методику типологізації та аналізу електоральної статистики.

Ураховуючи критерії етнічного маркера політичних партій України та компактного територіального розселення етнічних груп як їхнього потенційного електорату, автор виділяє п'ять типів етнополітичних партій: 1) етнополітичні партії, що відстоюють ідеологію українського інтегрального націоналізму; 2) етнорегіональні партії української етнічності; 3) етнополітичні партії російської громади / проросійські партії; 4) регіональні партії етнічних громад України; 5) етнобрендові партії міноритарних груп України. Об'єктом дослідження виступають три останні типи етнополітичних партій України.

У статті констатовано, що в кінці 1990-х – середині 2000-х років у структурі етнополітичних партій лідерство займала Прогресивна соціалістична партія України (лідер Наталія Вітренко). Вона здобувала значні електоральні вподобання російськомовних виборців Сходу, Півдня України та Криму. Окрему нішу в середовищі російськомовного політикуму займали політичні партії «Союз», «За Русь Єдину», «Русько-Український Союз» (РУСЬ), Слов'янська партія, «Руський блок», які також ставали учасниками електоральних процесів. Маргінальну позицію на парламентських виборах мали «Партія політики ПУТІНА» (2006) та виборчий блок політичних партій «КУЧМА» (2007).

За наслідками події Революції Гідності етнополітичні партії російської громади / проросійські партії втрачають свої позиції. Натомість сформувалися етнобрендові політичні проекти окремих міноритарних груп України (поляків, грузинів, ромів). Водночас лише Циганська партія України в одиничному випадку позиціонувала себе на парламентських виборах 2019 року в м. Одеса.

Автор робить висновок про необхідність приведення нормативно-правових рамок партійного будівництва України у відповідність до європейських практик демократичного плюралізму, регіоналізму та децентралізації влади.

Ключові слова: етнополітична партія, міноритарна група, парламентські вибори, електоральний цикл, Верховна Рада України, етнобрендова політична партія.

Вступ. Процеси політизації етнічності інституційно відображаються у діяльності не лише громадських організацій та рухів, але й політичних партій. Етнополітичні партії та громадські об'єднання, які практично прирівнюються до них за функціями, вже починаючи з 1990-х років виступають активними суб'єктами етнополітики країн Центрально-Східної Європи. Насамперед йдеться про Польщу, Словацьку Республіку, Угорщину й Румунію, які є членами ЄС і з якими Україна безпосередньо межує та пов'язана спільними етнокультурними взаємозв'язками. Відтак в умовах демократизації української політичної системи та інтегрування держави до євроатлантичних структур одним із важливих завдань постає проблема вироблення

спільних критеріїв для ефективного представництва інтересів етнічних меншин у центрально-східноєвропейському геоетнополітичному регіоні.

Необхідно зауважити, що в політологічному дискурсі використовуються різні дефініції стосовно політичних партій, які сформовані та діють «від імені» представників конкретних етнічних груп: «етнічні партії» [17; 20], «етнорегіональні партії» [16], «національні політичні партії» [15, с. 175], «партії етнічних меншин» [14] та «етнополітичні партії» [18]. У нашій розвідці використовуємо поняття «етнополітична партія», адже, на наш погляд, воно більш синтетично відображає формат політизованої етнічності, яка бере участь у боротьбі за владу.

Відзначимо, що термін «етнополітична партія» у вітчизняній політичній науці був запроваджений ще в 1995 році відомим етнополітологом, засновником політичної етнології Іваном Варзаром. Він констатував, що етнополітична партія є різновидом «політичної партії, що виникає лише в етнічно неоднорідному середовищі політично активних і таких, що свідомо організуються, людей» [2, с. 223]. Вчений зробив прогноз, що в недалекому майбутньому це буде новий етнополітичний, «активно-конструктивний державотворчий суб'єкт, а для практичних політиків – новий і специфічний об'єкт державної етнополітики» [1, с. 299].

Використовуючи теоретико-концептуальний підхід стосовно розвитку національних рухів чеського вченого Мирослава Гроха, можна твердити, що етнополітичні партії є неодмінним атрибутом його масовізації (фази «С»), якій передували агітаційна робота активістів з метою «пробудження» національної свідомості, патріотичного «відродження» (фаза «В») та зацікавлення інтелектуалами мовою, культурою та історією певної етнічної групи (фаза «А») [30, с. 125]. Відтак найбільш характерними функціями національних рухів виступають етнізація (рух за збереження / відродження етносу, розвиток його мови та культури) та політизація (рух за політичні права, самоврядування та незалежність) [29, с. 64]. Поряд із громадськими організаціями та рухами етнополітичні партії в умовах політизації етнічності виступають базовим механізмом політичної мобілізації та підвищення публічного статусу певної етнічної громади в мультикультурному середовищі. Втім, як показує сучасний досвід, виникнення й діяльність етнополітичних партій не завжди корелюється з телеологічним дискурсом національного руху. Вони можуть інституюватися у різних форматах: праворадикальні організації, регіональні групи інтересів, кланові угруповання, іредентистські політичні сили, кадрові політичні проекти тощо.

Мета дослідження – охарактеризувати участь етнополітичних партій національних меншин у парламентських електоральних циклах 1998–2019 років. Верхня хронологічна межа зумовлена переходом від атомізованої багатопартійності до партійної системи поляризованого плюралізму й застосуванням мажоритарно-пропорційної системи виборів до українського парламенту. В рамках поставленої мети автор прагне до вирішення наступних **завдань**: 1) типологізувати українські етнополітичні партії у рамках сучасного політико-партійного ландшафту; 2) проаналізувати загальнонаціональний та регіональний виміри електоральної підтримки етнополітичних партій; 3) з'ясувати особливості еволюції етнополітичних партій російської громади та інших міноритарних груп України.

Методи дослідження. Базовим методом студії виступає аналіз електоральної статистики парламентських виборів 1998, 2002, 2006, 2007,

2012, 2014 та 2019 років. Використовуються також загальнонаукові методи індукції, дедукції, порівняння та синтезу.

Відповідно до критеріїв етнічного маркера політичної партії та компактного територіального розселення етнічних громад України автор застосовує метод типологізації, виокремлюючи такі типи етнополітичних партій: 1) етнополітичні партії, що відстоюють ідеологію українського інтегрального націоналізму; 2) етнорегіональні партії української етнічності; 3) етнополітичні партії російської громади; 4) регіональні партії етнічних громад України; 5) етнобрендові політичні партії міноритарних груп України.

Принагідно зауважимо, що під *етнобрендовою політичною партією* ми розглядаємо таке юридично оформлене об'єднання громадян, яке зазвичай використовує етнонім міноритарної групи як політичну технологію, декларативно захищаючи при цьому її інтереси. Водночас системної взаємодії з представниками етнічних меншин України, від яких запозичений етнобренд партії, практично не відбувається. У разі Циганської партії України етнобренд запозичений навіть без урахування повсюдного поширення ендоетноніму «роми» й негативний контекст екзоетноніму «цигани», що унеможливило співпрацю з ромською елітою України.

Результати. Станом на 1 січня 2020 року серед 349-ти зареєстрованих у встановленому законом порядку політичних партій можна виокремити чималу кількість таких, що репрезентують або декларують представництво інтересів окремих етнічних громад України [11]. Серед них, на нашу думку, можна виділити такі типи:

1) *етнополітичні партії, що відстоюють ідеологію українського інтегрального націоналізму / етнонаціоналізму* («Справжні дії» (до 24.12.2018 року Українська Національна консервативна партія (30.10.1992), Конгрес Українських Націоналістів (26.01.1993), «Організація українських націоналістів» (17.11.1993), УНА-УНСО (20.08.2015), ВО «Свобода» (16.10.1995);

2) *етнорегіональні партії української етнічності* («Українська Галицька партія» (18.08.2014);

3) *етнополітичні партії російської громади / проросійські партії* (Слов'янська партія (10.06.1993), Прогресивна соціалістична партія України (09.07.1996), «Союз» (11.06.1997), ПАРТІЯ «РУСЬ» (30.09.1998), Політична партія України «РУСЬ ЄДИНА» (05.06.2003), «Соціал-Патріотична Асамблея Слов'ян» (14.02.2006) та інші;

4) *регіональні партії етнічних громад України* («КМКС» Партія угорців України (17.02.2005) і Демократична партія угорців України (24.03.2005);

5) *етнобрендові політичні партії міноритарних груп України* (Партія поляків України (06.10.2014), Грузинська партія України (22.01.2016; у травні 2017 року перейменована на ПОЛІТИЧНУ ПАРТІЮ «БЛОК МІХЕЛА СААКАШВІЛІ»),

Циганська партія України (11.02.2016) та Партія прогресу (до 13.11.2018 року мала назву «Інтернаціональна» (10.04.2013).

Об'єктом нашої студії є три останні типи етнополітичних партій, тобто ті політичні сили, що репрезентують інтереси неукраїнських за походженням (міноритарних) етнічних груп України.

Необхідно зауважити, що за даними Центральної виборчої комісії (далі – ЦВК) серед тридцяти політичних партій, які взяли участь у *чергових виборах у ВРУ 29 березня 1998 року*, виділяється проросійська *Прогресивна соціалістична партія України* (далі – ПСПУ). Вона здобула 4,04% (1 075 118 голосів) й отримала 14 мандатів у Верховній Раді України (далі – ВРУ) [24]. Очевидним є факт перемоги політичної сили за рахунок голосів виборців у регіонах компактного проживання російської етнічної громади: Сумщина (20,89%), Харківщина (10,08%), Чернігівщина (6,85%), Запорізька область (6,49%), Луганщина (4,41%), Донеччина (4,24%), Київщина (5,07%), Черкащина (4,58%), м. Київ (4,44%), Херсонщина (4,13%) та Миколаївщина (4,06%) [22]. Крім того, в Харківській області (виборчий округ № 172) переміг висуванець ПСПУ, етнічний росіянин Володимир Алексєєв. У ВРУ він увійшов до фракції партії «Солідарність» [27].

Партія «Союз», яка ще більшою мірою орієнтувалася на голоси росіян, отримала на парламентських виборах 0,7% (186 249 голосів). При цьому в Криму вона була на другому місці (10,68%) після Комуністичної партії України (39,34%). Єдиний депутат, який представляв «Союз» в одномандатних округах, єврей за походженням Лев Миримський, здобув перемогу на виборчому окрузі № 2 в Криму [27]. У парламенті він увійшов до фракції «Трудова Україна».

Етнополітична *партія мусульман України* створювалася спеціально перед (25.11.1997) черговими парламентськими виборами 1998 року й проіснувала до листопада 2011 року. Політична сила створювалася з метою послаблення впливу Меджлісу в середовищі кримськотатарської етнічної громади України. Її цілком закономірно пов'язували з постаттю українського олігарха Рината Ахметова й групою інтересів, яка формувалася довкола донецької мусульманської громади, що чітко зберігала власні регіональні риси [21]. Це стало ще більш вираженим у 2003 році після третього партійного з'їзду, коли головою партії став Рашид Брагін (брат покійного кримінального авторитета Ахатя Брагіна / «Аліка Грека»), який одночасно був очільником мусульманської громади м. Донецька [13, с. 15]. Серед дев'ятнадцяти кандидатів у виборчому списку Партії мусульман України на виборах 1998 року вісім безпосередньо представляли Донеччину (м. Донецьк і м. Горлівка) [26]. Амбітне завдання послаблення Меджлісу кримськотатарського народу партія так і не змогла вико-

нати. В рейтингу електоральних вподобань партія виявилася на 28-му місці, здобувши всього 0,19% (52 613 голосів) [24].

Варто зауважити, що в парламенті України III скликання ПСПУ долучилася до проросійських лівих політичних сил – Комуністичної партії України (далі – КПУ), Соціалістичної партії України (далі – СПУ) та Селянської партії України. Вони сформували опозицію тогочасній парламентській більшості, зосередженій довкола «партії влади» (Народно-демократичної партії). З іншого боку, власне ПСПУ розколювала саму ліву опозицію, ситуативно допомагаючи провладним політичним силам. Протиріччя з лідером комуністів Петром Симоненком та очільником соціалістів Олександром Морозом фактично сприяли електоральним успіхам Леоніда Кучми на президентських виборах 31 жовтня 1999 року. Голова ПСПУ Наталія Вітренко зайняла на цих виборах четверте місце, набравши 10,98% (2 886 972 голоси).

На *парламентських виборах 31 березня 2002 року* ПСПУ взяла участь як основна політична сила «Блоку Наталії Вітренко», адже до нього додаткового ввійшла тільки Партія освітян України (в 2004 році перейменована на партію «Єдина Україна», яку очолив кандидат на президентський пост Богдан Губський). За підсумками голосування блок отримав 3,22% (836 198 голосів) і посів сьоме місце з тридцяти трьох учасників виборчої кампанії й не пройшов до ВРУ [25]. Водночас у Запорізькій, Харківській, Миколаївській, Сумській, Донецькій, Дніпропетровській, Луганській, Одеській областях і м. Києві блок партій отримав «прохідні» (від 4,18% до 5,21%) голоси виборців [23]. В одномандатних округах від «Блоку Наталії Вітренко» також не пройшов жоден представник ПСПУ.

Виборчий блок політичних партій «Руський блок», утворений партіями «За Русь Єдину», «Русько-Український Союз» (РУСЬ) та партією «Союз», здобув на виборах 2002 року всього 0,73% (190 839 голосів). Інший проросійський *блок політичних сил «ЗУБР»* (За Україну, Білорусію, Росію), який утворили партії «За Права Людини» (Партія «Союз труда») та «Світло зі Сходу», отримав лише 0,43% (12 259 голосів) [25].

Відтак у ВРУ IV скликання відверту проросійську орієнтацію (як на російськомовне населення України, так і на Російську Федерацію) зайняла лише КПУ. Політична сила посіла другу сходинку у електоральних симпатіях, набравши майже 20% голосів виборців в процесі голосування за партійні списки. Натомість СПУ на чолі з Олександром Морозом, отримавши 6,87% голосів, ситуативно виявляла солідарність стосовно пріоритетних цінностей, зокрема офіційного статусу російської мови, російськомовного електорату.

На *виборах у ВРУ 26 березня 2006 року* ПСПУ разом із партією «Русько-Український Союз»

(РУСЬ) виступили в рамках *Блоку Наталії Вітренко «Народна опозиція»* й здобули майже «прохідні» 2,93% (743 704 голоси). При цьому в російськомовних регіонах блок подолав виборчий бар'єр. Особливо це стосується м. Севастополя (10,09%), Донецької (6,8%), Запорізької областей (6,54%), АР Крим (6,14%), Луганської (5,21%), Миколаївської (4,75%), Одеської (4,5%), Харківської (4,33%), Дніпропетровської (3,12%) та Херсонської областей (3%) [6].

Значно нижчими стали електоральні здобутки (0,2% / 51 569 голосів) *виборчого блоку «ЗА СОЮЗ»*, який об'єднав політичні партії «Соціалістична Україна», «Союз», «Вітчизна» та Слов'янську партію. На маргінесі виборчої кампанії залишилась й виражено проросійська «*Партія політики ПУТІНА*» (0,12% / 30 917 голосів) [6].

У парламенті V скликання, який не проіснував і двох років, у своїй переважній соціальній базі російськомовний електорат репрезентувала КПУ (3,66% голосів) та частково СПУ (5,69% голосів). Ці політичні сили разом із Партією регіонів були включені до складу так званої антикризової коаліції, що каталізувало розпуск ВРУ та проведення позачергових парламентських виборів.

У процесі *позачергової електоральної кампанії 30 вересня 2007 року* ПСПУ отримала 1,32% (309 008 голосів), знову не потрапивши до ВРУ. Лише в Криму партія зуміла подолати прохідний бар'єр, отримавши 4,1% (36 123 голоси). При цьому ані на Донеччині (2,91%), ані на Луганщині (2,84%) ПСПУ не набрала необхідні 3% голосів переважно російськомовних виборців [7]. Відтак у подальшому проросійська політична сила Наталії Вітренко вже не брала участь в електоральних кампаніях до ВРУ.

Виборчий блок політичних партій «КУЧМА» (Конституційність – Україна – Честь – Мир – Антифашизм), утворений на базі партій «Союз» і ВО «Центр», за результатами голосування отримав лише 0,1% (23 676 голосів) й посів вісімнадцяту позицію серед двадцяти учасників виборчого процесу. Прикметно, що найбільша кількість голосів отримана в Житомирській області (0,59%), Криму (0,47%) та Вінницькій області (0,37%) [7].

Зазначимо, що на виборах 2007 року значна частина російськомовних виборців і представників етнічних громад України голосувала за Партію регіонів, яка стала лідером парламентських перемовин (34,37%). Проросійська КПУ, набравши 5,39% голосів виборців, була відштовхнута на периферію парламентської діяльності. Лише з приходом до влади Віктора Януковича КПУ ввійшла до широкої коаліції «Стабільність і реформи».

На *парламентських виборах 28 жовтня 2012 року* в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі *партія «Руський блок»* набрала всього 0,31% (63 532 голоси) [3]. Тенденція підтримки політичної сили на Сході Укра-

їни вчергове підтвердилася. Найбільша кількість голосів, отримана «Руським блоком», зафіксована у м. Севастополі (5,48%) та АР Крим (1,2%). У межах 0,43–0,3% голосів підтримали партію виборці Луганської, Миколаївської, Одеської, Донецької, Харківської та Херсонської областей України [4]. Як і в 1998 році, по одномандатному виборчому округу № 2 в Криму перемогу отримав лідер етнополітичної *партії «Союз»* Лев Миримський [5].

У ВРУ VII скликання проросійська КПУ (13,18% голосів) знову вступила в коаліцію, де домінували представники провладної Партії регіонів. Водночас внаслідок подій Революції Гідності відбулося значне переформатування політичних сил, у результаті якого рейтинг проросійських партій, зокрема Партії регіонів і комуністів, різко впав. Відтак етнополітичні партії, які формувалися на соціальній базі російської етнічної спільноти України, вже не брали участі на *позачергових парламентських виборах 26 жовтня 2014 року*.

Поряд із зниженням політичної активності проросійських організацій, в постмайданний період, подібно до «післяпомаранчевого часу», коли були створені дві партії угорців України, з'являються нові політичні сили, які за своїми етнічними маркерами апіорі мали б репрезентувати інтереси етнічних громад України. Втім, як показує досвід, вони є звичайними брендовими політичними партіями, сформованими під імідж кокретного громадсько-політичного лідера. Зокрема, вже напередодні виборів до ВРУ (6 жовтня 2014 року) офіційно була зареєстрована партія «Солідарність», яку очолив Станіслав Костецький, колишній голова Спілки поляків України. Фактично це був «клон» партії Петра Порошенка, яку він очолював у 2001–2005 роках. Водночас у 2013 році реєстраційне свідоцтво партії було анульоване у судовому порядку. Для поновлення цього бренду напередодні виборів команда Президента використала реєстраційні документи дрібної політичної партії «Національний альянс свободи та українського патріотизму «НАСТУП» у результаті чого й постав «Блок Петра Порошенка» «Солідарність» [12]. У цих політичних обставинах партія «Солідарність» Станіслава Костецького (реєстраційний номер – 252-п.п.) вже напередодні чергових місцевих виборів (серпень 2015 року) трансформувалася у «*Партію поляків України*».

За тотожним етнічним брендом у 2016 році в Україні були зареєстровані також *Грузинська партія України* та *Циганська партія України*. У 2018 році партія «Інтернаціональна», яка також декларувала ідею захисту інтересів етнічних громад України, змінила назву на «Партію прогресу». Її лідером виступає етнічний вірменин Амрам Петросян. Показово, що, декларуючи інтернаціональність, політична сила в січні 2014 року зверталася до «Євроінтеграторів Євромайдану» із

закликом не висловлювати свою думку від імені всіх громадян України. Адже, на думку політичної сили, «Одеса, Миколаїв, Херсон, Луганськ, Запоріжжя, Харків, Полтава, Вінниця, Донецьк, Дніпропетровськ, Хмельницький, Житомир, Кіровоград, Черкаси, Чернігів і російськомовний 100% Крим... по областям НЕ ХОЧУТЬ В ЄС!!!» [19].

На позачергових парламентських виборах 21 липня 2019 року етнополітичні партії, орієнтовані на російську етнічну громаду, вкотре не проявили політичної активності. Значна частина проросійського електорату зорієнтувалася передусім на ребрендинговані політичні сили «Опозиційний блок» (3,03% голосів) та «Опозиційна платформа – За життя» (13,05% голосів).

У рамках аналізу репрезентації етнополітичних партій на виборах до ВРУ 2019 року варто зауважити про специфіку повсюдного невисування етнополітичними партіями своїх лідерів у регіонах України з поліетнічним складом населення. Насамперед йдеться про Закарпатську область, де дві етнополітичні партії регіонального формату («КМКС» Партія угорців України та Демократична партія угорців України) вже біля п'ятнадцяти років виступають активними суб'єктами місцевої політики. Зокрема, лідер «КМКС» Василь Брензович змагався за перемогу в окрузі № 73 з центром у м. Виноградів. Його безпосередній заступник Йосип Борто – в окрузі № 69 з центром у м. Ужгород. Депутат Закарпатської обласної ради (фракція «КМКС»), член правління Демократичної спілки угорців України Мікловш Товт – у мажоритарному окрузі № 69 з центром у м. Мукачево. В усіх виборців, передусім угорського походження, вони асоціювалися саме з угорською політичною силою «КМКС», про що свідчили білборди з політичною рекламою та агітація у ЗМІ. Поряд із цим відповідно до офіційної документації ЦВК вони йшли на парламентські вибори як самовисуванці.

В одномандатному виборчому окрузі № 203 (частина Садгірського району м. Чернівці, Герцаївський, Глибоцький, Новоселицький та частина Сторожинецького районів Чернівецької області з центром у м. Новоселиця), де компактно проживають представники румунської та молдовської етнічних груп, одним із кандидатів був колишній народний депутат, президент Міжрегіонального об'єднання «Румунська спільнота України» Іван Попеску. Він також був самовисуванцем, оскільки громадські організації відповідно до законодавства позбавлені права висувати кандидатів у народні депутати. Серед сімнадцяти кандидатів-мажоритарників, десять з яких були румуномовними, в недалекому минулому етнополітичний лідер (народний депутат п'яти скликань ВРУ) Іван Попеску опинився на п'ятнадцятому місці, отримавши всього 1,21% (828 голосів) [10].

На противагу електоральної невдачі румунського кандидата, в рамках одномандатного виборчого округу № 142 (Арцизький, Саратський, Тарутинський райони та частини Болградського й Кілійського районів Одеської області з центром у м. Арциз), де проживає болгарська етнічна громада, вже третій раз поспіль серед дванадцяти кандидатів перемогу здобув президент Асоціації болгар України, лідер партії «Наш край» Антон Кіссе. Як самовисуванець він отримав відносну більшість – 28,58% (17 855 голосів) [8].

У згаданому вище контексті невисування етнополітичними партіями своїх представників доволі безпрецедентним є факт позиціювання на виборах лише одного репрезентанта від однієї етнобрендової партії. Йдеться про висунення на позачерговому з'їзді Циганської партії України 7 червня 2019 року в одномандатному виборчому окрузі № 136 (частина Малиновського та Суворовського районів м. Одеси) кандидата Дениса Гончаренка. В результаті на виборах він отримав усього 388 голосів (восьме місце серед одинадцяти кандидатів по округу) [9]. До цього навіть на регіональному рівні Циганська партія України не виявляла жодної публічної активності. Відтак у проєкті дослідження рейтингу активності та ефективності політичних партій, який здійснив Міжнародний центр перспективних досліджень у 2019 році, політична сила опинилася на 334-й сходинці з 352-х позицій [28].

Висновки. Підводячи підсумки, можна зробити певні узагальнення. *По-перше*, беззаперечним лідером у структурі етнополітичних партій України впродовж кінця 1990-х – середини 2000-х років була ПСПУ на чолі з Наталією Вітренко. Насамперед партія користувалася електоральними симпатіями російськомовного населення областей Східної України та Криму. Частковий вплив у середовищі російської етнічної громади в цей період також мали політичні партії «Союз», «За Русь Єдину», «Русько-Український Союз» (РУСЬ), Слов'янська партія, «Руський блок». Попри маргінальну претензійність, незначну підтримку також мали «Партія політики ПУТІНА» (2006) та виборчий блок політичних партій «КУЧМА» (2007).

По-друге, в результаті подій Революції Гідності етнополітичні партії російської громади / проросійські партії зникають із політико-партійного простору України. Електоральна увага колишніх їх прихильників у східних областях і на Півдні України замість Партії регіонів і КПУ концентрується довкола «Опозиційного блоку» та «Опозиційної платформи – За життя».

По-третє, подібно до виникнення двох етнополітичних / етнорегіональних партій угорців України (2005) після Помаранчевої революції, після Революції Гідності з'являються етнобрендові політичні проєкти, які виступають від імені конкретних міноритарних груп: Партія поляків України (2014),

Грузинська партія України та Циганська партія України (2016). Показово, що лише остання зуміла позиціонувати себе на парламентських виборах 2019 року, презентувавши при цьому в м. Одесі одного кандидата в народні депутати України.

По-четверте, системоутворюючою причиною неефективності етнополітичних партій є політико-правові норми національного законодавства, яке зорієнтоване на принципі загальнодержавної програми суспільного розвитку й функціонування будь-якої партії України. Відтак нехтуються нормативні підстави для інституціалізації регіональних політичних сил. Водночас досвід переконує у можливостях не лише створення, але й успішного функціонування як регіональних партій (фактично груп інтересів), але й етнорегіональних політичних сил. Відсутність балансу в плані етнополітичних пріоритетів політико-партійного будівництва особливо актуалізується в умовах децентралізації влади в Україні, майбутніх місцевих виборів і формування нової влади в регіонах із поліетнічним складом населення.

Загалом, на наш погляд, нормативно-правове оформлення (подібно до практики країн Центрально-Східної Європи) етнорегіональних політичних сил у перспективі не послаблювало, а сприяло б етнополітичній стабільності поліетнічних регіонів. Досвід діяльності двох політичних партій угорців України в Закарпатській області це наочно підтверджує. Партійні організації угорців орієнтуються не лише на забезпечення меркантильних інтересів політичних лідерів, але й реальних потреб великої кількості репрезентантів цієї громади на місцях, особливо в сільській місцевості. Вони (етнофори) через структурно-організаційні ланки (етнічні сітки) чітко зорієнтовані на партійну інституцію (етнічну асоціацію). Відтак етнічна інкорпорація (включення в спільну діяльність етнічної групи) ефективно забезпечується практично на рівні всієї громади (етнічного співтовариства) регіону. Безперечно, що тут важливу роль відіграє й вигідна взаємодія з Угорщиною. Тим не менше, в умовах успішного діалогу етнополітичних партій та представників «третього сектору» з державною владою відповідна інтеракція могла б у перспективі набувати ефективного політичного змісту та європейського формату в усіх поліетнічних регіонах України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Варзар І.М. Із контекстів минулих літ: Вибране в концептуальних і мемуарних вимірах. Кн. 1: Держава і народ-етнос у політологічному дискурсі. Київ : ФАДА ЛТД, 2003. 592 с.
2. Варзар І.М. Політична етнологія: пропедевт. курс : авт. підруч. 2-е вид., переробл. та допов. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 354 с.
3. Вибори народних депутатів України. 2012. Відомості про підрахунок голосів виборців по загаль-

нодержавному багатомандатному виборчому округу. Центральна виборча комісія. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp300pt001f01=900.html> (дата звернення: 22.07.2020).

4. Вибори народних депутатів України. 2012. Відомості про підрахунок голосів виборців по загальнодержавному багатомандатному виборчому округу в межах регіонів України. Партія «Руський блок». Центральна виборча комісія. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp302pt001f01=900pf7171=56.html> (дата звернення: 22.07.2020).

5. Вибори народних депутатів України. 2012. Відомості про підрахунок голосів виборців в межах одномандатних виборчих округів. Центральна виборча комісія. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp039pt001f01=900.html> (дата звернення: 22.07.2020).

6. Відомості про підрахунок голосів виборців в межах України. Вибори народних депутатів України 26 березня 2006 року. Центральна виборча комісія. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2006/wbpr001.html> (дата звернення: 11.07.2020).

7. Відомості про підрахунок голосів виборців в межах України. Позачергові вибори народних депутатів України 30 вересня 2007 року. Центральна виборча комісія. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2007/wbr001.html> (дата звернення: 11.07.2020).

8. Відомості про підрахунок голосів виборців в одномандатному виборчому окрузі № 142 (Одеська область). Позачергові вибори народних депутатів. 21.07.2019. Центральна виборча комісія. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2019/wp040pt001f01=919pf7331=142.html> (дата звернення: 24.07.2020).

9. Відомості про підрахунок голосів виборців в одномандатному виборчому окрузі № 136 (Одеська область). Позачергові вибори народних депутатів. 21.07.2019. Центральна виборча комісія. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2019/wp040pt001f01=919pf7331=136.html> (дата звернення: 24.07.2020).

10. Відомості про підрахунок голосів виборців в одномандатному виборчому окрузі № 203 (Чернівецька область). Позачергові вибори народних депутатів. 21.07.2019. Центральна виборча комісія. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2019/wp040pt001f01=919pf7331=203.html> (дата звернення: 24.07.2020).

11. Відомості щодо зареєстрованих у встановленому законом порядку політичних партій станом на 01 січня 2020 року. URL: <https://minjust.gov.ua/m/4561> (дата звернення: 17.03.2020).

12. Історія партії «Блок Петра Порошенка». Громадянська мережа ОПОРА. Дата оновлення: 04.02.2015. URL: <https://rada.oporaua.org/analitika/istorii-partii/5119-istoriia-fraktsii-blok-petra-poroshenka> (дата звернення: 23.07.2020).

13. Кармазіна М. Регіональні політичні партії в Україні (1991 – початок 2018 рр.). Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2018. Вип. 1. С. 3–54.

14. Ларченко М. Політичне представництво партій етнічних меншин: проблеми та перспективи

(український та європейський досвід). *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2017. Вип. 12. С. 222–228.

15. Лойко Л.І. Громадські організації етнічних меншин України: природа, легітимність, діяльність : монографія. Київ : ПЦ «Фоліант», 2005. 634 с.

16. Луцишин Г. Особливості функціонування сучасних етнорегіональних партій. *Політичні партії і вибори: українські та світові практики*: зб. ст. і тез за результатами наук. конф. «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 3 листопада 2018 року / відп. за випуск Анатолій Романюк, Віталій Литвин, Ігор Осадчук. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. С. 57–61.

17. Луцишин Г.І. Особливості розвитку етнічних партій в Україні. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Питання політології*. Вип. 17. № 912. 2010. С. 113–118.

18. Ляшенко О. Участь етнополітичних партій у політичному процесі в Україні: досвід і перспективи. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. Вип. 46. Київ, 2010. С. 117–138.

19. Насильно мир не будеш! *Zerkalo.mk.ua*. URL: <http://zerkalo.mk.ua/novini/nasilno-mir-ne-budesh.html> (дата звернення: 28.07.2020).

20. Осколков П. Этнические партии и этническое голосование: проблемы концептуализации и факторы развития. *Мировая экономика и международные отношения*. 2020. Т. 64. № 8. С. 112–118.

21. Партия мусульман Украины. *Генштабъ*. URL: https://genshtab.info/Партия_мусульман_Украины (дата звернення: 27.07.2020).

22. Підсумки голосування по партії (блоку) у регіонах. 29.03.1998. Чергові вибори. Прогресивна соціалістична партія України. Кількість мандатів 14. *Центральна виборча комісія*. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd1998/webproc0vfc93.html> (дата звернення: 24.07.2020).

23. Підсумки голосування по партії (блоку) у регіонах. 31.03.2002. Выборчий блок політичних партій «Блок Наталії Вітренко». *Центральна виборча комісія*. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2002/webproc0v.html> (дата звернення: 24.07.2020).

24. Підсумки голосування по партіях (виборчих блоках партій). 29.03.1998. Чергові вибори. *Центральна виборча комісія*. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd1998/webproc0vfc93.html> (дата звернення: 11.07.2020).

25. Підсумки голосування по партіях (виборчих блоках партій). 31.03.2002. Чергові вибори. *Центральна виборча комісія*. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2002/webproc0v.html> (дата звернення: 11.07.2020).

26. Постанова № 55 від 18.12.1997. м. Київ. Про реєстрацію списку кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі від Партії мусульман України по виборах народних депутатів України 29 березня 1998 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0055359-97#Text> (дата звернення: 27.07.2020).

27. Результати голосування в одномандатних округах. 29.03.1998. Чергові вибори. *Центральна*

виборча комісія. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd1998/webproc0vfc93.html> (дата звернення: 11.07.2020).

28. Топ 20. Рейтинг активності та ефективності політичних партій України / Міжнародний центр перспективних досліджень. 42 с. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/rejting_efektivnost_pol_tichnih_part_y.pdf (дата звернення: 24.07.2020).

29. Тураев В.А. Этнополитология: Учеб пособие. Москва : Логос, 2004. 388 с.

30. Хрох М. От национальных движений к полностью сформировавшейся нации: процесс строительства наций в Европе. *Нации и национализм / Б. Андерсон, О. Бауэр, М. Хрох и др; Пер с англ. и нем. Л.Е. Переяславцевой, М. С. Панина, М. Б. Гнедовского*. Москва : Праксис, 2002. С. 121–145.

REFERENCES:

1. Varzar, I.M. (2003). Iz kontekstiv mynulykh lit: Vybrane v kontseptualnykh i memuarnykh vymirakh. Kn. 1: Derzhava i narod-etnos u politolohichnomu dyskursi [From the Contexts of Past Years: Selected in Conceptual and Memoir Dimensions. Book 1: State and People-Ethnic Group in Political Science Discourse]. Kyiv : FADA LTD, 592 p [In Ukrainian].

2. Varzar, I.M. (2011). Politychna etnolohiia: propedevt. kurs: avt. pidruch. 2-e vyd., pererobl. ta dopov. [Political Ethnology: propaedeutic. course: author's textbook. 2nd ed., rev. and suppl.]. Kyiv: DP "Vyd. dim "Personal", 354 p [In Ukrainian].

3. Vybory narodnykh deputativ Ukrainy. 2012. Vidomosti pro pidrakhunok holosiv vybortsiv po zahalnodержавnomu bahatomandatnomu vyborchomu okruhu [Elections of People's Deputies of Ukraine. 2012. Information on the Counting of Votes in the National Multi-Member Constituency. Central Election Commission]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp300pt001f01=900.html> (Accessed: 22.07.2020) [In Ukrainian].

4. Vybory narodnykh deputativ Ukrainy. 2012. Vidomosti pro pidrakhunok holosiv vybortsiv po zahalnodержавnomu bahatomandatnomu vyborchomu okruhu v mezhakh rehioniv Ukrainy. Partiia "Ruskyi blok" [Elections of People's Deputies of Ukraine. 2012. Information on the Counting of Votes in the National Multi-Member Constituency Within the Regions of Ukraine. "Russian Bloc" Party.]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp302pt001f01=900pf7171=56.html> (Accessed: 22.07.2020) [In Ukrainian].

5. Vybory narodnykh deputativ Ukrainy. 2012. Vidomosti pro pidrakhunok holosiv vybortsiv v mezhakh odnomandatnykh vyborchykh okruhiv [Elections of People's Deputies of Ukraine. 2012. Information on the Counting of Votes Within Single-Member Constituencies.]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp039pt001f01=900.html> (Accessed: 22.07.2020) [In Ukrainian].

6. Vidomosti pro pidrakhunok holosiv vybortsiv v mezhakh Ukrainy. Vybory narodnykh deputativ Ukrainy 26 bereznia 2006 roku [Information on the Counting of Votes Within Ukraine. Elections of People's Deputies of Ukraine on March 26, 2006]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/>

vnd2006/w6p001.html (Accessed: 11.07.2020) [In Ukrainian].

7. Vidomosti pro pidrakhunok holosiv vybortsiv v mezhakh Ukrainy. Pozacherhovi vybory narodnykh deputativ Ukrainy 30 veresnia 2007 roku [Information on the Counting of Votes Within Ukraine. Extraordinary Elections of People's Deputies of Ukraine on September 30, 2007]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2007/w6p001.html> (Accessed: 11.07.2020) [In Ukrainian].

8. Vidomosti pro pidrakhunok holosiv vybortsiv v odnomandatnomu vyborchomu okruzi № 142 (Odeska oblast). Pozacherhovi vybory narodnykh deputativ. 21.07.2019 [Information on the Counting of Votes in a Single-Mandate Constituency № 142 (Odessa Region). Extraordinary Elections of People's Deputies. 07/21/2019]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2019/wp040pt001f01=919pf7331=142.html> (Accessed: 24.07.2020) [In Ukrainian].

9. Vidomosti pro pidrakhunok holosiv vybortsiv v odnomandatnomu vyborchomu okruzi № 136 (Odeska oblast). Pozacherhovi vybory narodnykh deputativ. 21.07.2019 [Information on the Counting of Votes in a Single-Mandate Constituency № 136 (Odessa Region). Extraordinary Elections of People's Deputies. 07/21/2019]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2019/wp040pt001f01=919pf7331=136.html> (Accessed: 24.07.2020) [In Ukrainian].

10. Vidomosti pro pidrakhunok holosiv vybortsiv v odnomandatnomu vyborchomu okruzi № 203 (Chernivetska oblast). Pozacherhovi vybory narodnykh deputativ. 21.07.2019 [Information on the Counting of Votes in a Single-Member Constituency № 203 (Chernivtsi Region). Extraordinary Elections of People's Deputies. 07/21/2019]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2019/wp040pt001f01=919pf7331=203.html> (Accessed: 24.07.2020) [In Ukrainian].

11. Vidomosti shchodo zareiestrovanykh u vstanovlenomu zakonom poriadku politychnykh partii stanom na 01 sichnia 2020 roku [Information on Political Parties Registered in the Manner Prescribed by Law as of January 1, 2020]. [Online] URL: <https://minjust.gov.ua/m/4561> (Accessed: 17.03.2020) [In Ukrainian].

12. Istoriia partii "Blok Petra Poroshenka" [History of the "Bloc of Petro Poroshenko" Party]. Hromadianska merezha OPORA. Data onovlennia: 04.02.2015. [Online] URL: <https://rada.oporaua.org/analitika/istorii-partii/5119-istoriia-fraktsii-blok-petra-poroshenka> (Accessed: 23.07.2020) [In Ukrainian].

13. Karmazina, M. (2018). Rehionalni politychni partii v Ukraini (1991 – pochatok 2018 rr.) [Regional Political Parties in Ukraine (1991 – early 2018)]. Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy. Vyp. 1, pp. 3–54 [In Ukrainian].

14. Larchenko, M. (2017). Politychne predstavnytstvo partii etnichnykh menshyn: problemy ta perspektyvy (ukrainskyi ta yevropeyskyi dosvid) [Political Representation of the Ethnic Minority Parties: Problems and Prospects (Ukrainian and European Experiences)]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofskopolitohichni studii. Vyp. 12, pp. 222–228 [In Ukrainian].

15. Loiko, L.I. (2005). Hromadski orhanizatsii etnichnykh menshyn Ukrainy: pryroda, lehitymni, diialnist: Monohrafiia [Public organizations of Ethnic Minorities of Ukraine: Nature, Legitimacy, Activity: Monograph]. K.: PTs «Foliant», 634 p [In Ukrainian].

16. Lutsyshyn, H. (2019). Osoblyvosti funktsionuvannia suchasnykh etnorehionalnykh partii [Features of Functioning of the Modern Ethno-Regional Parties]. Politychni partii i vybory: ukrainski ta svitovi praktyky: zb. st. i tez za rezultatamy nauk. konf. "Politychni partii i vybory: ukrainski ta svitovi praktyky" (pamiaty Yuriiia Romanovycha Shvedy) vid 3 lystopada 2018 roku / vidp. za vypusk Anatolii Romaniuk, Vitalii Lytvyn, Ihor Osadchuk. Lviv : LNU im. I. Franka, pp. 57–61 [In Ukrainian].

17. Lutsyshyn, H.I. (2010). Osoblyvosti rozvytku etnichnykh partii v Ukraini [Features of Development of the Ethnic Parties in Ukraine]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V.N. Karazina. Seriiia: Pytannia politohii. Vyp. 17. № 912, pp. 113–118 [In Ukrainian].

18. Liashenko, O. (2010). Uchast etnopolitychnykh partii u politychnomu protsesi v Ukraini: dosvid i perspektyvy [Participation of Ethnopolitical Parties in the Political Process in Ukraine: Experience and Prospects]. Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy. Vyp. 46. Kyiv, pp. 117–138 [In Ukrainian].

19. Nasilno mir ne budesh! [The Peace Will not be Forcibly!]. *Zerkalo.mk.ua*. [Online] URL: <http://zerkalo.mk.ua/novini/nasilno-mir-ne-budesh.html> (Accessed: 28.07.2020) [in Russian].

20. Oskolkov, P. (2020). Etnicheskie partii i etnicheskoe golosovanie: problemy kontseptualizatsii i faktoryi razvitiya [Ethnic Parties and Ethnic Voting: Conceptualization and Development Problems]. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyie otnosheniya*. 2020, t. 64. № 8, pp. 112–118 [in Russian].

21. Partiya musulman Ukrainyi [The Party of Ukrainian Muslims]. *Genshtab'*. [Online] URL: https://genshtab.info/Partiya_musulman_Ukrainyi (Accessed: 27.07.2020) [in Russian].

22. Pidsumky holosuvannia po partii (bloku) u rehionakh. 29.03.1998. Cherhovi vybory. Prohresyvna sotsialistychna partiia Ukrainy. Kil'kist mandativ 14 [Results of Voting by Party (Bloc) in the Regions. March 29, 1998. Regular Elections. Progressive Socialist Party of Ukraine. Number of seats 14]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd1998/webproc0vfc93.html> (Accessed: 24.07.2020) [In Ukrainian].

23. Pidsumky holosuvannia po partii (bloku) u rehionakh. 31.03.2002. Vyborchyi blok politychnykh partii "Blok Natalii Vitrenko" [Results of Voting by Party (Bloc) in the Regions. 31.03.2002. Electoral Bloc of Political Parties "Natalia Vitrenko Block"]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2002/webproc0v.html> (Accessed: 24.07.2020) [In Ukrainian].

24. Pidsumky holosuvannia po partiiakh (vyborchykh blokakh partii). 29.03.1998. Cherhovi vybory [Results of Voting by Parties (Electoral Blocs of Parties). March 29, 1998. Regular Elections]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd1998/webproc0vfc93.html> (Accessed: 11.07.2020).

25. Pidsumky holosuvannia po partiakh (vyborchyykh blokakh partii). 31.03.2002. Chervoni vybory [Results of Voting by Parties (Electoral Blocs of Parties). 31.03.2002. Regular Elections]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2002/webproc0v.html> (Accessed: 11.07.2020) [In Ukrainian].

26. Postanova № 55 vid 18.12.1997. m. Kyiv. Pro reiestratsiiu spysku kandydativ u narodni deputaty Ukrainy v bahatomandatnomu zahalnodержavnomu vyborchomu okruzi vid Partii musulman Ukrainy po vyborakh narodnykh deputativ Ukrainy 29 bereznia 1998 roku [Resolution № 55 of 18.12.1997. Kyiv. About Registration of the List of Candidates for People's Deputies of Ukraine in the Multi-Mandate National Constituency from Party of Ukrainian Muslims on elections of People's Deputies of Ukraine on March 29, 1998]. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. [Online] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0055359-97#Text> (Accessed: 27.07.2020) [In Ukrainian].

27. Rezultaty holosuvannia v odnomandatnykh okruhakh. 29.03.1998. Chervoni vybory [Voting Results in Single-Member Constituencies. March 29, 1998. Regular

Elections.]. Tsentralna vyborcha komisiia. [Online] URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vnd1998/webproc0vfc93.html> (Accessed: 11.07.2020) [In Ukrainian].

28. Top 20. Reitynh aktyvnosti ta efektyvnosti politychnyykh partii Ukrainy / Mizhnarodnyi tsentr perspektyvnykh doslidzhen. 42 s. [Top 20. Rating of Activity and Efficiency of the Political Parties of Ukraine / International Center for Policy Studies. 42 p.]. [Online] URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/rejting_efektivnost_pol_tichnih_part_y.pdf (Accessed: 24.07.2020) [In Ukrainian].

29. Turaev, V.A. (2004). Etnopolitologiya: Ucheb posobie [Ethnopolitology: Textbook.]. Moskva: Logos, 388 p [in Russian].

30. Hroh, M. (2002). Ot natsionalnykh dvizheniy k polnostyu sformirovavsheysya natsii: protsess stroitelstva natsiy v Evrope [From national movements to a fully formed nation: the nation-building process in Europe]. *Natsii i natsionalizm* / B. Anderson, O. Bauer, M. Hroh i dr; Per s angl. i nem. L.E. Pereyaslavtsevoy, M.S. Panina, M.B. Gnedovskogo. M.: Praxis, pp. 121–145 [in Russian].

Ethno-political parties representation of minority groups of Ukraine in the framework of parliamentary electoral cycles of 1998–2019

Zan Mykhaylo Petrovych

PhD in Historical Sciences,
Associate Professor,
Doctoral Student at the Department
of Political Science and Public
Administration
Uzhhorod National University
University str., 14, Uzhhorod, Ukraine

At this stage the issue of ethnopolitical management and effective representation of ethnic minority groups in the context of declaring European vector for Ukraine is being actualized. This aspect determines the relevance of the study of political representation of ethnic minorities in the framework of ethno-political parties as subjects of parliamentary election campaigns. The purpose of the study is to analyze the participation of ethno-political parties of minority groups in Ukraine in the parliamentary electoral cycles of 1998–2019. The author uses methods of typology and analysis of electoral statistics.

Taking into account the criteria of ethnic marker of political parties of Ukraine and compact territorial settlement of ethnic groups as their potential electorate, the author identifies five types of ethno-political parties: 1) ethno-political parties which protect the ideology of Ukrainian integral nationalism; 2) ethno-regional parties of Ukrainian ethnicity; 3) ethno-political parties of the Russian community / pro-Russian parties; 4) regional parties of ethnic communities of Ukraine; 5) ethnic-brand political parties of minority groups of Ukraine. The object of the study are the last three types of ethno-political parties in Ukraine.

The article states that in the late 1990s and the mid-2000s, the Progressive Socialist Party of Ukraine (led by Nataliia Vitrenko) in the structure of ethno-political parties was an impeccable leader. It gained significant electoral preferences of Russian-speaking voters in the East, South of Ukraine and Crimea. A separate niche among Russian-speaking politicians was occupied by the political parties Soyuz, For Russia United, Russo-Ukrainian Union (RUS), the Slavic Party and the Russian Bloc, which also became participants in the electoral process. The Putin's Politics Party (2006) and the Kuchma electoral bloc (2007) had a marginal position in the parliamentary elections.

As a result of the Revolution of Dignity, the ethno-political parties of the Russian community / pro-Russian parties had been lose their positions. Instead of this, the ethnic-brand political projects of minority groups of Ukraine (Poles, Georgians, Romani People) have been formed. At the same time, only the Gypsy Party of Ukraine in an individual case positioned itself in the 2019 parliamentary elections in Odessa. The author concludes that it is necessary to provide a legal framework of party building in Ukraine in accordance with European practices of democratic pluralism, regionalism and decentralization of power.

Key words: ethno-political party, minority group, parliamentary elections, electoral cycle, Verkhovna Rada of Ukraine, ethnic-brand political party.